

УДК 371.147:811.111:811.161.2

DOI: 10.36550/2522-4077-2021-1-193-60-67

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКО-ГРОМАДСЬКІ ІННОВАЦІЇ ПРОФЕСОРА ЧЕРНОВАТОГО Л.М.

В'ячеслав КАРАБАН (Київ, Україна)

ORCID: 0000-0002-4229-2641

e-mail: v.karaban@knu.ua

КАРАБАН В'ячеслав. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКО-ГРОМАДСЬКІ ІННОВАЦІЇ ПРОФ. ЧЕРНОВАТОГО Л.М. У статті розглядаються інновації відомого фахівця з методики викладання перекладу проф. Черноватого Л.М. у навчально-методичній, перекладацько-громадській та науковій сферах у зв'язку з його 70-річним ювілеєм. Основна увага приділяється характеристиці його важливого проекту з видання серії підручників та посібників для навчання перекладу у вищій школі.

Ключові слова: професор Черноватий Л.М., науково-методичний доробок, інноваційність, методика викладання перекладу, навчальні видання.

KARABAN Viacheslav. SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL AND TRANSLATOR-RELATED SOCIAL INITIATIVES OF PROF. CHERNOVATYI L.M. The article examines innovations of well-known specialist in methods of teaching translation and foreign languages, translation scholar, and linguist Prof. Chernovaty L. M. in educational, methodological, translator-social, and scholarly spheres in connection with his 70th anniversary. The main attention is paid to his important initiative to prepare and publish a series of textbooks "Dictum Factum" and manuals on teaching translation in tertiary schools of Ukraine at a time when there was a special need for them, in particular, because of the lack of adequate teaching materials based on the Ukrainian language. Noted is his significant contribution to ensuring the quality and proper teaching of translation, translation studies, and translation studies disciplines at translation faculties and university departments. Exceptional is his role in the formation and development of methods of teaching translation as a specialty and the formation of the corresponding scientific school through the preparation of candidates of sciences and masters of arts. Highlighted are his significant initiatives on organizing the professional societies of translators and teachers of translation and translation studies, in particular, creating the All-Ukrainian Union of Translation Teachers, bringing a sense of purpose to its activities. The analysis of his scientific, scientific-methodical, pedagogical, educational, and public work testifies to the great initiativeness of prof. Chernovaty L.M. and productivity of his activities, which may be the subject of a separate study of his bio-bibliography.

Keywords: Prof. Chernovaty L.M., scholarly and methodological output, innovativeness, translation teaching methodology, educational publications.

Постановка проблеми. У зв'язку з підготовкою до друку біобібліографічного покажчика відомого фахівця з методики викладання перекладу та іноземних мов, перекладознавця і мовознавця професора Черноватого Леоніда Миколайовича логічно постала проблема осмислення його наукової, навчально-методичної, освітньої та громадської діяльності, яка заслуговує на докладне вивчення з огляду на важливість цього для оцінки розвитку відповідних сфер зацікавленості вченого-педагога. Слід зазначити, що ця проблема залишається майже невисвітленою та недостатньо розкритою, не дивлячись на відомість проф. Черноватого Л.М. широкому колу освітян та науковці як у нас в країні, так і за кордоном. Тому ця стаття присвячена аналізу окремих недосліджених аспектів його багатогранної діяльності, зокрема, у плані досліджень у галузі методики викладання перекладу та перекладознавства і розробки ефективних навчальних матеріалів для підготовки перекладачів у вишах України.

Аналіз останніх досліджень. У наш час, коли у світі все помітніше зростає інтерес до наукової, і, зокрема, гуманітарної, у тому числі філологічної й методологічної спадщини, та її персоніологічного аспекту, такий книжковий жанр, як біобібліографія, все ще доволі рідкий у нашій країні. Він частіше за все становить опис діяльності вчених або письменників, оскільки саме остання частина слова – бібліографія, характерна для науковців та майстрів словесності – і визначає зміст таких книг, де представлення наукового або літературного доробку поєднуються із життєписом особи. Слід зазначити, що біобібліографії виконують у

суспільстві, а також науці або літературі важливу функцію колективної пам'яті і дають суттєвий матеріал для вивчення історії розвитку науки, літератури та мистецтва. Слід зазначити, що у деяких країнах існує у наукових та великих бібліотек або наукових товариств традиція готувати матеріали для біобібліографій вчених, письменників та митців. Було б дуже добре, якби й у нашій країні вкоренилася ця традиція підготовки та видання біобібліографій.

Біобібліографічне видання, присвячене діяльності проф. Черноватого Л.М., призначене точно, правдиво та яскраво представити його життєпис та бути важливим свідченням багатогранності і плідності життя та діяльності провідного фахівця з методики викладання перекладу та іноземних мов, перекладознавця та мовознавця, академіка Академії наук вищої школи України, визначного вченого-методиста з викладання теорії та практики перекладу, відомого також своїми цікавими дослідженнями у психолінгвістиці та психології навчання, відмінника освіти України, лауреата нагороди Ярослава Мудрого, доктора педагогічних наук, багаторічного завідувача кафедри перекладу з англійської мови, наразі професора кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша Харківського національного університету імені Василя Каразіна Черноватого Леоніда Миколайовича.

Мета статті. В одній статті не можна охопити всі аспекти багатогранної діяльності Леоніда Миколайовича, тому я обмежусь переважно окремими власними спогадами та свідченнями і враженнями від його постаті, а величезну наукову, методичну, освітню, просвітню, організаційно-освітню роботу та багато її інших видів краще за все засвідчує сама представлена у біобібліографічному покажчику бібліографія.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ми з Леонідом Миколайовичем Черноватим навчалися разом у другій половині 60-их та початку 70-х років ХХ століття на перекладацькому відділенні Харківського університету, тільки я був на курс старший. Тоді в СРСР була мода на Е. Гемінгвея, і ми, наскільки можна було тоді взагалі, намагалися певним чином наслідувати йому та проводити університетське життя певним чином на його манер, що може підтвердити й сам він, згадуючи захоплені відвідини іподрому та все, що їх супроводжувало.

А про подальші життєві шляхи після університету ми могли лише тільки трохи здогадуватися вже на старших курсах з того, що щороку до студентів 4 курсу відділення перекладачів, які вже закінчували військову підготовку, приїздив полковник з Головного управління кадрів Міністерства оборони СРСР для вербування на службу військовим перекладачем або ще якимось лейтенантом, який може виконувати завдання, пов'язані з володінням іноземних мовами.

Але не дарма кажуть, що не тільки ми обираємо свої життєві шляхи, а й самі шляхи нерідко обирають нас. Тому не дивно, що, закінчивши Харківський університет (тоді і в Харкові, і у Києві, було лише по одному вишу, який називали – вже давно – університетом), я був призваний на службу в армію перекладачем. Те ж очікувало й Л.М. Черноватого, який закінчив університет на рік пізніше і почав служити офіцером-перекладачем у Центральній групі військ на кордоні Чехословаччини із Західною Німеччиною.

Перебування в армії перекладачем давало багато переваг – і перш за все, багато вільного часу для самоосвіти. Тому після закінчення дворічної служби я вирішив вступати до ад'юнктури Військового інституту іноземних мов, склав під час перебування в армії всі кандидатські іспити і почав працювати над рефератом на тему “Стилістичні особливості радіоновин Голосу Америки англійською мовою”, але велике скорочення армії порушило мої плани. Думаю, у цьому відношенні зовсім не гаяв часу і Л.М. Черноватий, який теж опинився без якихось чітких перспектив на подальше працевлаштування з огляду на обов'язкове звільнення “дворічників” у запас та на те, що після служби в армії колишні випускники не могли претендувати на направлення на цивільну роботу. Міністерства освіти СРСР та УРСР заявляли тоді, що таких колишніх випускників забезпечити роботою вони не можуть через брак хоч якихось вакансій для перекладачів, і тому нам, очевидно, не залишалося нічого іншого, ніж шукати свій шлях у науку, тобто, спробувати вступати до аспірантури.

Отже, після закінчення вишу наші шляхи були однакові – займатися далі наукою, а потім дещо розійшлися, проте трохи пізніше зійшлися знову – після захисту нами кандидатських дисертацій у 80-і роки – на довгі роки, оскільки обидва стали науково-педагогічними працівниками, які навчають перекладачів та мають близькі наукові зацікавленості, тільки у різних університетах нашої країні (Л.М. Черноватий – у своєму “рідному” Харківському університеті (тепер імені Василя Каразіна), а я – у Київському університеті імені Тараса Шевченка після отримання направлення до його аспірантури). До речі, Л.М. Черноватий цікаво розповідає у цій книжці свого життєпису про те, як він опинився в аспірантурі і чому зайнявся саме методикою викладання іноземних мов, а потім і перекладу. Думаю, його немало у чому саме методичність у всьому сприяла й тому, що він став ученим-методистом і у подальшому “гуру” методики, знаним в Україні завдяки своїм підручникам, посібникам, численним виступам на наукових конференціях та блискучим майстер-класам з методики викладання перекладу у вишах.

Серед особистісних рис Леоніда Миколайовича я б особливо виокремив, з огляду на його захоплення наукою, ініціативність щодо нових галузей досліджень та діяльності взагалі, здатність швидко навчатися, здібність до іноземних мов, схильність до наукового підходу у всьому, інтелектуальну чесність, розважливість, витримку, заповзятість та ретельність у виконанні справ. Наприклад, говорячи про те, що він за характером дуже ініціативний та заповзятий, я не можу не зазначити його наполегливого пошуку шляхів співробітництва кафедр перекладу вишів України у науковій, методичній та видавничій сфері.

Особливо плідним таке співробітництво виявилось завдяки зробленій ним мені пропозиції організувати відповідний спільний проект кафедри перекладу та англійської мови Харківського національного університету імені Василя Каразіна, яку він на той час очолював, та кафедри теорії і практики перекладу германських мов Київського національного університету імені Тараса Шевченка, завідувачем якою на той час був автор цих рядків. Результатом такого тісного співробітництва стала ініційована Леонідом Миколайовичем Черноватим підготовка та публікація серії навчальних матеріалів *Dictum factum* (“Сказане – зроблене” – до речі, цю назву також придумав саме він) із більше ніж трьох десятків підручників та посібників з різних аспектів викладання англійської мови, перекладу та перекладознавства. Завдяки цьому викладачі численних кафедр перекладу у країні, що з’явилися в Україні як гриби після кампанії акредитації приватних і частини державних вишів, отримали належне навчально-методичне забезпечення з україномовною основою, якого до того часу майже не було.

Хочу зупинитися трохи докладніше на посібниках з перекладу та перекладознавства серії *Dictum Factum*, які були опубліковані внаслідок укладеного договору творчої співпраці у підготовці та публікації навчально-методичної літератури для підготовки перекладачів у вищих навчальних закладах України між кафедрою англійської мови та перекладу Харківського національного університету імені Василя Каразіна під керівництвом професора Черноватого Л.М. та кафедрою теорії та практики перекладу з англійської мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка під керівництвом професора Карабана В.І. на початку 2000-х років.

Усього за період співробітництва членами двох кафедр було підготовлено та видано 14 посібників з перекладу (переважно у двох напрямках – з англійської мови українською та навпаки) і два великих перекладних словники (Карабан, 2003; Карабан, 2004), які теж могли використовуватися як посібники-довідники з перекладу.

Проф. Черноватий Л.М. розробив чітку та ефективну у навчальному плані структуру та графіку матеріалів посібників для навчання перекладу майбутніх перекладачів, які навчаються перекладу з англійської мови та у зворотному напрямку, та окремо для студентів інших спеціальностей, які навчаються перекладу з англійської мови. В основі концепції посібників було розуміння компетенції професійного перекладача як системи з такими необхідними передумовами, як фонові і контекстуальні знання та предметне (тематичне) знання, системно-мовний та мовленнєво-узусний, текстовий та термінологічний матеріал і логічна сукупність перекладацьких дій, які потрібно довести до рівня операцій-автоматизмів.

Структура посібників серії, що розглядається, включала основний курс із вправами, касету із записом текстів для усного перекладу, розділ *Tapescripts* із текстами, записаними на касеті, ключі майже до всіх вправ, англо-український та українсько-англійський абетковий словники після кожного уроку та загальні перекладні словники у двох напрямках до курсу загалом і, таким чином, дозволяла створювати доволі сприятливі умов для ефективного формування та розвитку навичок та вмій письмового та усного перекладу.

Особливо чітка обґрунтована структура була розроблена Леонідом Миколайовичем для побудови кожного окремого уроку посібника, яку він стисло представив у передмові до кожного посібника, яка містила також методичний коментар, задуманої ним та опублікованої видавництвом “Нова книга” (м. Вінниця) серії навчальних посібників *Dictum Factum*. Відповідна система вправ навчання перекладу мала на меті формування у свідомості студентів відповідних фонових знань, термінологічних перекладних відповідників з конкретної тематики та здатність автоматично виконувати перекладацькі дії як операції. Все це було суттєво обґрунтовано проф. Черноватим ще у 2001 році, до підготовки та публікації посібників серії *Dictum factum* (Черноватий, 2002).

Комплекс вправ кожного уроку посібника складався з шести циклів (вони недарма називалися циклами, оскільки в уроці передбачалася певна циклічність, повторюваність навчального матеріалу уроку або його частини. До цього комплексу входили цілісні, операційні, рецептивні, рецептивно-продуктивні та продуктивні вправи у різних співвідношеннях. Перед вправами деяких із шести циклів слід було відпрацювати словник та переклад відповідних слів, словосполучень та термінів уроку, і тільки після цього студенти повинні були переходити до виконання вправ.

Вправи були розраховані на парну та індивідуальну роботу на рівнях текстів, абзаців, речень, словосполучень, синтагм та термінів і термінологічних відповідників з опорою на вузький і широкий контекст. Вони мали на меті розвиток контекстуальної здогадки, семантизацію, тренування, засвоєння і переклад іншомовних та українських спеціальних груп термінів, словосполучень, речень і текстів, на розвиток антиципації, формування та закріплення навичок розпізнавання термінів і знаходження їхніх відповідників, комплексне тренування вживання термінології у текстах.

Крім вправ на письмовий переклад, у деяких посібниках були передбачені вправи на тренування та розвиток навичок послідовного й усного перекладу, а також перекладу з аркушу. Такі вправи включали аудіювання та переклад термінів, речень і текстів (більшість із них разом із нотуванням перекладацьким скорописом).

Серед посібників з перекладу, що вийшли у серії *Dictum Factum* за редакцією проф. Черноватого Л.М. та/або проф. Карабана В.І., є посібники для студентів, які вивчають переклад як спеціальність (Карабан, 2003а; Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі; Карабан, Панасьєв, 2017); Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років, 2011) та посібники з перекладу для студентів інших спеціальностей, зокрема, для студентів технічних вишів (Карабан, 2018; Переклад англомовної технічної літератури. Електричне та електронне побутове устаткування. Офісне устаткування. Комунікаційне устаткування Виробництво та обробка металу, 2008), студентів економічних спеціальностей (Переклад англомовної економічної літератури. Економіка США: загальні принципи, 2005), суспільно-політичних спеціальностей (Переклад англомовної громадсько-політичної літератури. Система державного управління США, 2006), студентів-психологів (Переклад англомовної психологічної літератури, 2012), студентів-міжнародників (Англійська мова для магістрів з міжнародних відносин. Україна та міжнародні організації. Двостороннє співробітництво України, 2012) та студентів інших спеціальностей. Завдяки виданню посібників серії *Dictum Factum* навчально-методичними матеріалами було забезпечено більше півтора десятки освітніх спеціальностей.

На додаток до посібників з перекладу у серії *Dictum Factum* колективами авторів під керівництвом проф. Черноватого Л.М. у видавництві “Нова книга” (м. Вінниця) було підготовлено за його участі та видано за його редагування близько двох десятків посібників з навчання англійської мови для майбутніх перекладачів та інших спеціальностей.

Слід зазначити, що деякі посібники виходили у двох, трьох та навіть п'яти виданнях, причому нерідко чергове видання виходило на наступний рік після попереднього. Багато з цих навчально-методичних книг увійшли до складу всесвітньої онлайн-бібліотеки *GoogleBooks* і стали доступними в електронному форматі для багатьох зацікавлених читачів у всьому світі для читання та придбання на сайті *GooglePlay*.

Значний внесок зробив Леонід Миколайович Черноватий у науку та освіту, перш за все у галузях методики та перекладознавства. Лише одна тематика праць однієї з його головних сфер наукового зацікавлення – методики викладання іноземних мов та перекладу – настільки різноманітна, що охоплює більше 30 різних аспектів цієї наукової галузі, зокрема, такі, як методика викладання як наука, методика викладання перекладу як наука, психологічні, психолінгвістичні, лінгвістичні та перекладознавчі основи методики, система підготовки перекладачів в Україні, особистісна компетенція, фахова компетентність перекладача, її складові та їх формування, принципи побудови навчально-методичних матеріалів для підготовки перекладачів, розробка систем вправ тощо, навчання письмового та усного перекладу, перекладацького скоропису.

Завдяки його вельми плідній науковій та науково-методичній діяльності, багато у чому новаторській, світ побачили більше 170 різноманітних публікацій, серед яких 2 одноосібні монографії, 5 підручників та неймовірна кількість навчальних посібників (більше 40!!!) для багатьох освітніх спеціальностей і перш за все для майбутніх перекладачів та іноземних філологів. Особливою популярністю останніми роками користуються його підручник – перший і поки єдиний в Україні (Черноватий, 2013) та численні посібники з практики перекладу текстів різних галузей науки і техніки, жанрів та стилів, розроблені на основі власної авторської методики навчання та формування і подання навчального матеріалу.

Досить помітною є його безпосередня участь у захисті майже всіх докторських дисертацій в Україні, присвячених методиці навчання перекладу та англійської мови, що є логічним, адже саме він започаткував певним чином цей напрям в Україні своєю докторською дисертацією і під його керівництвом захищено першу в Україні кандидатську дисертацію з цього напрямку, крім того, він опублікував численні статті саме з цієї галузі методики навчання, у тому числі індексовані у поважних міжнародних наукометричних базах.

Леонід Миколайович наразі є членом редакційних колегій кількох авторитетних наукових періодичних видань, які випускаються вищими навчальними закладами України з методики навчання іноземних мов, іноземної філології та іноземних мов, зокрема, при Київському національному університеті, Київському національному лінгвістичному університеті, Київському національному технічному університеті "КПІ імені Ігоря Сікорського" та Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Він бере активну участь в апробації дисертацій на здобуття вченого ступеня, будучи членом двох спеціалізованих рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій у Київському національному лінгвістичному університеті (теорія та методика навчання) і в своєму рідному Харківському національному університеті імені Василя Каразіна (психологія) та виступаючи офіційним або неофіційним опонентом по дисертаціях. За браком місця зазначимо також лише той факт, що кількість його відгуків на автореферати дисертацій значно перевищує сотню. Важливим результатом наукової діяльності Леоніда Миколайовича є те, що він заснував першу в Україні наукову школу методики викладання перекладу, сформовану переважно із кандидатів наук, підготовлених ним.

Обов'язково варто також згадати й такий аспект його різноманітної інноваційної діяльності, на цей раз просвітницької та, ширше, соціальної, як збереження пам'яті суспільства та формування наукової пам'яті, перш за все для перекладацької та перекладознавчої спільнот і студентів-майбутніх перекладачів, про попередників – видатних перекладачів та перекладознавців України минулого століття, що робиться ним у формі видання або перевидання їхніх праць та спогадів сучасників про їхню роботу. Завдяки зусиллям Леоніда Миколайовича побачили світ такі важливі публікації, як "Олександр Фінкель – забутий теоретик українського перекладознавства"(Олександр Фінкель..., 2007),

“Микола Лукаш. Моцарт українського перекладу” (Микола Лукаш, 2009), “Сузір’я Інни Мельницької” (Сузір’я..., 2013), незмінним редактором яких він виступив.

Можу також сказати, що я був свідком зародження у Леоніда Миколайовича ідеї створення громадської організації вишівських викладачів перекладу, яка після досить тривалої його боротьби з бюрократичними перепонами завершилася у 2013 році успіхом – заснуванням Всеукраїнської спілки викладачів перекладу (ВСВП), президентом якої він був заслужено обраний і продовжує бути. Слід зазначити, що це одна із зовсім небагатьох громадських організацій викладачів за вузькою професійною ознакою – переважно перекладачів за освітою та викладачів перекладу за місцем роботи. Її створення було дуже важливим з огляду на необґрунтовано зрослу кількість перекладацьких відділень або й навіть факультетів вишів, що через це потребувало спрямування викладачів перекладу на забезпечення якості навчання студентів, яка неминуче кульгала через приплив викладачів, що не мали фахової перекладацької освіти та належного уявлення, яким має бути у кінцевому рахунку об’єкт та предмет їхнього навчання.

Завдяки зусиллям Леоніда Миколайовича були створені відділення спілки не тільки у більшості областей України, а й у краї Словаччини, де живуть українці – в університеті м. Пряшева, а також офіційний сайт ВСВП, який успішно координує різносторонні наукові, методичні, видавничі, організаційні та інші аспекти роботи членів спілки.

Не можна не відзначити роль Леоніда Миколайовича в організації та реалізації найбільшого на даний момент проекту (разом із його офіційним координатором Олександром Кальниченком) Спілки – перекладу українською мовою, редагування українського перекладу та видання всевітньовідомої англійської енциклопедії *Handbook of Translation Studies* у чотирьох томах, з яких уже вийшли перші два томи (Енциклопедія перекладознавства. Том 1, 2020; Енциклопедія перекладознавства. Том 2, 2020), а вихід у світ решти томів із нетерпінням чекають перекладознавці країни.

Висновки. Аналіз наукової, науково-методичної, перекладацько-громадської та освітньої діяльності, а також посібників з перекладу, підготовлених та опублікованих за редакцією проф. Черноватого Л.М. та інших аспектів його інноваційної діяльності дозволив отримати певні нові наукові результати стосовно цього.

Зокрема, проведене дослідження дає підстави стверджувати, що проф. Черноватим Л.М. було зроблено дуже вагомий внесок у розвиток вищої освіти в галузі перекладу та підготовки кваліфікованих перекладачів у нашій країні, у тому числі, у забезпечення вищих навчальних закладів необхідними навчальними матеріалами у ситуації майже повної відсутності їх на україномовній основі, оскільки до цього через брак таких матеріалів навчання майбутніх перекладачів здійснювалося на основі російськомовних підручників та посібників.

Можна констатувати, що підготовка та видання підручників і навчальних посібників у серії *Dictum factum*: курс перекладу видавництва “Нова книга” (м. Вінниця), започаткованій та активно формованій професором Черноватим Леонідом Миколайовичем, є, скоріше за все, найуспішнішим інноваційним освітньо-видавничим проектом в історії сучасної України як з огляду на його масштаб, охоплення спеціальностей, сукупний обсяг накладів, так і кількості перевидань багатьох із навчальних посібників та популярності серед студентів і викладачів.

Завдяки здійсненню цього проекту українські виші були забезпечені навчально-методичною літературою з англо-українського та українсько-англійського перекладу і було дано сильний імпульс для викладачів перекладу долучитися до руху повного забезпечення студентів усіх спеціальностей посібниками та довідниками з перекладу з найпоширенішої у світі мови. Значну роль відіграла також просвітна діяльність Леоніда Миколайовича у поширенні та популяризації методики викладання перекладу як спеціальності та неспеціальності, зокрема, через проведення відповідних майстер-класів для викладачів перекладу багатьох факультетів та відділень перекладу українських вишів. Цьому, безперечно, сприяла його діяльність як наукового керівника підготовки кандидатських дисертацій з методики викладання перекладу та логічне формування першої в Україні та світі науково-методичної школи з викладання перекладу у вищій школі. Аналіз наукового та освітнього шляху Черноватого Л.М. засвідчує його плідну інноваційність у багатьох відношеннях.

Вважається, що поважний мудрий вік – це час розквіту творчості для філологів. Хочеться побажати шановному Леоніду Миколайовичу ще довгих років плідної творчої діяльності на благо науки та освітньої справи і всієї нашої країни. Очікуємо нових праць, ідей, громадських проектів та нових освітніх ініціатив, у першу чергу з підготовки письмових та усних перекладачів у закладах вищої освіти, та щиро бажаємо їх успішної реалізації!

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Англійська мова для магістрів з міжнародних відносин. Україна та міжнародні організації. Двостороннє співробітництво України. – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 271 с.
2. Енциклопедія перекладознавства. – Том 1. – Вінниця: Нова книга, 2020. – 552 с.
3. Енциклопедія перекладознавства. – Том 2. – Вінниця: Нова книга, 2020. – 274 с.
4. Карабан, В.І. Українсько-англійський юридичний словник. / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 976 с.
5. Карабан, В.І.(а) Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову: посібник-довідник / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 608 с.
6. Карабан В.І. Англійсько-український юридичний словник / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 1088 с.
7. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2018. – 606 с.
8. Карабан В.І., Панасьєв О.М. Практика перекладу публіцистичних текстів. / В.І. Карабан, О.М. Панасьєв. – Вінниця: Нова книга, 2017. – 366 с.
9. Микола Лукаш : Моцарт українського перекладу : Біографічно-бібліографічний та мистецький нарис / За ред. Черноватого Л. М., Карабана В. І., Чернякова Б. І. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 445 с
10. Олександр Фінкель – забутий теоретик українського перекладознавства / За ред. Л. М. Черноватого, В. І. Карабана. – Вінниця : Нова Книга, 2007. – 438 с.
11. Переклад англомовної громадсько-політичної літератури. Міжнародні конвенції у галузі прав людини / За ред. Л. М. Черноватого та В. І. Карабана. – Вінниця : Нова Книга, 2006. – 272 с.
12. Переклад англомовної громадсько-політичної літератури. Система державного управління США / За ред. Л. М. Черноватого та В. І. Карабана. – Вінниця : Нова Книга, 2006. – 399 с.
13. Переклад англомовної економічної літератури. Економіка США: загальні принципи. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 496 с.
14. Переклад англомовної економічної літератури. Економіка США: Книга для викладача/ За ред. Л.М. Черноватого та В.І. Карабана. – Вінниця: Нова книга, 2010. – 144 с.
15. Переклад англомовної психологічної літератури – Вінниця : Нова Книга, 2012. – 511 с.
16. Переклад англомовної технічної літератури. Електричне та електронне побутове устаткування. Офісне устаткування. Комунікаційне устаткування. Виробництво та обробка металу. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 296 с.
17. Переклад англомовної юридичної літератури / За ред. Л. М. Черноватий та В. І. Карабан. - Вид. 3-тє, випр. і доп. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 655 с.
18. Попередження інтерференції мови оригіналу в перекладі (вибрані граматичні та лексичні проблеми перекладу з української мови на англійську / За ред. В.І. Карабана В.І. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 208 с.
19. Ребрій, О. В. Перекладацький скоропис. / За ред. Л. М. Черноватого та В.І. Карабана. – Вінниця : Поділля-2000, 2002. – 110 с.
20. Ребрій О.В. Переклад англомовної громадсько-політичної літератури. Європейський Союз та інші міжнародні політичні, економічні, фінансові та військові організації / За ред. Л.М. Черноватого та В.І. Карабана. – Вінниця: Нова книга, 2020. – 230 с.
21. Ребрій О.В. Переклад англомовної громадсько-політичної літератури. Система державного управління США / За ред. Л.М. Черноватого і В.І. Карабана. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 400 с.
22. Сузір'я Інни Мельницької : антологія // За ред. Черноватого Л. М. – Нова книга: Вінниця, 2013. – 600 с.
23. Українська перекладознавча думка 1920-х - початку 1930-х років. Хрестоматія вибраних праць з перекладознавства до курсу "Історія перекладу" для студентів, що навчаються за спеціальністю "Переклад". – Вінниця: Нова книга, 2011. – 502 с.
24. Черноватий Л. М. Принципи складання вправ для навчання галузевого перекладу // Вісник Сумського держ. ун-ту. Серія "Філологічні науки". – № 3 (36). – 2002. – С. 101–105.
25. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності. – Вінниця: Нова книга, 2013. – 376 с.

REFERENCES

1. Anhliys'ka mova dlya mahistriv z mizhnarodnykh vidnosyn. (2012). [English for Master's Degree Course in International Relations] Ukrayina ta mizhnarodni orhanizatsiyi. Dvostoronnye spivrobotnytstvo Ukrayiny. Vinnytsya: Nova Knyha, 271 p.
2. Chernovaty, L. M. (2002). Pryntsypy skladannya vprav dlya navchannya haluzevoho perekladu // Visnyk Sums'koho derzh. un-tu. Seriya "Filolohichni nauky". [Principles of Compiling Exercises for Teaching Special Translation / Herald of Sumy State University. Series "Philological Sciences"]. No 3 (36), pp. 101–105.
3. Chernovaty, L.M. (2013) Metodyka vykladannya perekladu yak spetsial'nosti. [Methodology of Teaching Translation as a Specialization Area]. Vinnytsya: Nova Knyha, 376 p.

4. Entsyklopediya perekladoznavstva. Tom 1. (2020). [A Handbook of Translation Studies. Vol. 1] Vinnytsya: Nova Knyha, 552 p.
5. Entsyklopediya perekladoznavstva. Tom 2. 2020. [A Handbook of Translation Studies. Vol. 2] Vinnytsya: Nova Knyha, 274 p.
6. Karaban, V.I. (2003). Ukrayins'ko-anhliys'kyu yurydychnyy slovnyk. [Ukrainian-English Law Dictionary] Vinnytsya: Nova Knyha, 976 p.
7. Karaban, V.I. (2003 a). Teoriya i praktyka perekladu z ukrayins'koyi movy na anhliys'ku movu: posibnyk-dovidnyk. [The Theory and Practice of Translation from Ukrainian into English: Reference Textbook]. Vinnytsya: Nova Knyha, 608 p.
8. Karaban, V.I. (2004). Anhliys'ko-ukrayins'kyu yurydychnyy slovnyk [English-Ukrainian Law Dictionary] Vinnytsya: Nova Knyha, 1088 p.
9. Karaban, V.I. (2018). Pereklad anhliys'koyi naukovoyi i tekhnichnoyi literatury [Translating English Scientific and Technical Literatures]. Vinnytsya: Nova Knyha, 606 p.
10. Karaban, V.I., Panasiev O.M. (2017). Praktyka perekladu publitsystychnykh tekstiv. [The Practice of Translating Journalistic Texts]. Vinnytsya: Nova Knyha, 366 p.
11. Mykola Lukash: Motsart ukrayins'koho perekladu. (2009). [Mykola Lukash: A Mozart of Ukrainian Translation]. Vinnytsya: Nova Knyha, 445 p.
12. Oleksandr Finkel' – zabutyi teoretyk ukrayins'koho perekladoznavstva. (2007). [Oleksandr Finkel' – A Forgotten Theoretician of Ukrainian Translation Studies]. Vinnytsya: Nova Knyha, 438 p.
13. Pereklad anhlomovnoyi hromads'ko-politychnoyi literatury. Mizhnarodni konventsiyi u haluzi prav lyudyny. (2006). [Translating English Socio-political Literature. International Conventions in the Sphere of Human Rights]. Vinnytsya: Nova Knyha, 272 p.
14. Pereklad anhlomovnoyi hromads'ko-politychnoyi literatury. Systema derzhavnoho upravlinnya SShA. (2006). [Translating English Socio-political Literature. The US System of State Governance]. Vinnytsya: Nova Knyha, 399 p.
15. Pereklad anhlomovnoyi ekonomichnoyi literatury. Ekonomika SShA: zahal'ni pryntsypy. (2005). [Translating English Economic Literature. The US Economy: General Principles]. Vinnytsya: Nova Knyha, 496 p.
16. Pereklad anhlomovnoyi ekonomichnoyi literatury. Ekonomika SSHA: Knyha dlya vykladacha. (2010). [Translating English Economic Literature. The US Economy: Teachers' Book]. Vinnytsya: Nova Knyha, 144 p.
17. Pereklad anhlomovnoyi psykholohichnoyi literatury. (2012). [Translating English Psychological Literature]. Vinnytsya: Nova Knyha, 511 p.
18. Pereklad anhlomovnoyi tekhnichnoyi literatury. Elektrychne ta elektronne pobutove ustatkuvannya. Ofisne ustatkuvannya. Komunikaatsiynе ustatkuvannya. Vyrobnystvo ta obrobka metalu. (2008). [Translating English Technical Literature. Electrical and Electronic Household Appliances. Office Equipment. Communication Equipment. Metal Fabrication and Processing]. Vinnytsya: Nova Knyha, 296 p.
19. Pereklad anhlomovnoyi yurydychnoyi literatury. (2006). [Translating English Law Literature]. Vinnytsya: Nova Knyha, 2006, 655 p.
20. Poperedzhennya interferentsiyi movy oryhinalu v perekladi (vybrani hramatychni ta leksychni problemy perekladu z ukrayins'koyi movy na anhliys'ku. (2003). [Preventing Interference of the Source Language in Translation (Selected Grammatical and Lexical Problems of Translating from Ukrainian into English)]. Vinnytsya: Nova Knyha, 208 p.
21. Rebriy, O. V. (2002). Perekladats'ky skoropys. [The Translator's Shorthand Writing]. Vinnytsya: Podillya-2000, 110 p.
22. Rebriy, O.V. (2020). Pereklad anhlomovnoyi hromads'ko-politychnoyi literatury. Yevropeys'kyy Soyuz ta inshi mizhnarodni politychni, ekonomichni, finansovi ta viys'kovi orhanizatsiyi [Translating English Socio-political Literature. The European Union and Other International Political, Economic, Financial and Military Organizations]. Vinnytsya: Nova Knyha, 230 p.
23. Suzir"ya Inny Mel'nyts'koyi: antolohiya. (2013). [The Constellation of Inna Melnytska]. Vynnytsya: Nova Knyha, 600 p.
24. Ukrayins'ka perekladoznavcha dumka 1920-kh – pochatku 1930-kh rokiv. (2011). [The Ukrainian Translatological Thought in the 1920-ies – early 1930-ies]. Vinnytsya: Nova Knyha, 502 pp.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

В'ячеслав Карабан – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Почесний професор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: перекладознавство, перекладна лексикографія, узусологія мови, теорія англійської мови, прагмалінгвістика, перебування готів на території України.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Viacheslav Karaban – Doctor of Science (Philology), Full Professor, Professor of the Department of the Theory and Practice of Translation from English, Institute of Modern Languages and Literatures, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine); Doctor Honoris Causa of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University in Kropyvnytskyi.

Scientific interests: translation studies, translation lexicography, language usage studies, theory of English, pragmalinguistics, history of Goths on the territory of Ukraine.